

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 19 (2021)

ISSN 2081-1861

DOI 10.24917/20811861.19.34

Ada Krawczak

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ORCID 0000-0001-9410-1010

Mateusz Drozdowski

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ORCID 0000-0002-4997-3087

Najpopularniejsze polskie portale historyczne – próba analizy pod względem merytorycznym oraz *user experience* (doświadczeń użytkownika)

Choć historycy posiadają opinię ludzi mocno zapatrzonych w przeszłość, to reprezentowanej przez nich dziedziny nie mogła ominąć wielka technologiczno-cywilizacyjna rewolucja, która przetoczyła się przez świat w ciągu ostatnich 30 lat i polegała na szerokim upowszechnieniu się Internetu. Historia jako nauka i dziedzina wiedzy zaistniała w globalnej sieci na wiele różnych sposobów, jednak przeciętny internauta posiada stosunkowo największą szansę na zetknięcie się z treściami dotyczącymi przeszłości za pomocą wyspecjalizowanych, popularyzujących historię stron internetowych – tzw. portali historycznych. W niniejszym artykule postaramy się przedstawić to zjawisko na przykładzie sześciu najpopularniejszych polskich serwisów („Ciekawostki historyczne”, „Twoja historia”, „Dzieje.pl”, „Histmag.org”, „Historia.org.pl” oraz „Historykon”). Analiza ta ma na celu przede wszystkim zidentyfikowanie najbardziej charakterystycznych elementów portali, a także ich ocenę pod względem zastosowania rozwiązań z zakresu *user experience* (UX, doświadczeń użytkownika).

Portalem najczęściej określa się rozbudowane serwisy internetowe, które oferują użytkownikom szerszy niż zwykła witryna zakres usług (np. podcasty, sklep, forum, newsletter, opcję „szukaj”), a także większą różnorodność materiałów (np. artykuły, multimedia, wywiady, recenzje, wiadomości). Stanowi on „wrota” (stąd nawiązanie do architektonicznego pojęcia „portal”), przez które internauci mogą przechodzić do kolejnych, bardziej szczegółowych treści oraz usług¹.

Wszystkie wybrane do analizy serwisy/portale są bezpłatne i mają charakter ogólnohistoryczny, co oznacza, że nie mogą być poświęcone tylko jednej epoce lub jakiemś konkretnemu wydarzeniu czy zagadnieniu. Poszczególne epoki posiadają swoją specyfikę i niezwykle trudno jest porównywać, szczególnie pod względem

1 M. Pudełko, *Prawdziwa historia Internetu*, Piekary Śląskie 2017, s. 189–191.

merytorycznym, np. strony poświęcone starożytności oraz XX wiekowi. Każdy z tych portali jest samoistną witryną www i nie stanowi elementu większego serwisu o charakterze ogólnoinformacyjnym ani też internetowej wersji czasopisma papierowego. Przy doborze poddanych analizie portali niezwykle istotne było kryterium popularności, które określone zostało na poziomie 100 tys. wejść w miesiącu poprzedzającym napisanie artykułu, a więc w maju 2021 roku, przy czym do pewnego stopnia brane też były pod uwagę wyniki z miesięcy poprzednich. Przyjęta metodologia opiera się na doświadczeniach zarówno historyka, jak i zawodowego projektanta stron internetowych.

Historia w globalnej sieci

Internet to fenomen współczesnego świata². Daje dostęp do nieograniczonych wręcz zasobów danych – kluczowych we współczesnym informacyjnym społeczeństwie³. Cechuje go ahierarchiczna struktura, co oznacza, że treści mogą swobodnie krążyć pomiędzy wszystkimi elementami systemu. Ten transfer informacji ma charakter szybki, transgraniczny i translingwistyczny⁴. Globalna sieć stanowi w ten sposób rzeczywistość powszechną oraz demokratyczną, przy czym demokratyzm ten dotyczy w równej mierze zarówno użytkowników, jak i twórców⁵. Internet jest doskonałym przykładem, jak technologia potrafi przedefiniować sposób funkcjonowania, ale też i postrzegania świata. Warto jednak pamiętać, że to medium przyszłości realnie wpływa również na odbiór przeszłości, którą interesują się i którą redefiniują kolejne pokolenia.

W sensie praktycznym Internet wykorzystywany jest przez historyków dwójako – w dydaktyce historii, w której cały czas odgrywa on rolę uzupełniającą⁶, i jako narzędzie wspomagające badania naukowe⁷. Punktem wyjścia niniejszego artykułu musi być jednak podejście bardziej „romantyczne” – wizja globalnej sieci jako miejsca swobodnej realizacji własnych zainteresowań (zarówno w sensie

2 zob. M. Filciak, *Internet – społeczne metamedium*, [w:] *Media audiowizualne. Podręcznik akademicki*, red. W. Godzic, Warszawa 2010, s. 104–124.

3 M. Pudełko, dz. cyt., s. 15.

4 A. Zawistowski, *Historia w Wikipedii*, [w:] *Historia w przestrzeni publicznej*, red. J. Wojdon, Warszawa 2018, s. 351.

5 K. Ruchniewicz, *Historyk w cyfrowej przestrzeni*, [w:] *Historia w przestrzeni publicznej...*, s. 347.

6 Internet pozwala np. na szerokie zastosowanie materiałów multimedialnych. Badania pokazują, że w sposób pozytywny wpływa na to fakt docierania do odbiorców kilkoma kanałami sensorycznymi, co skutkuje dłuższym utrzymaniem uwagi oraz interakcyjnym trybem pracy. D. Konieczka-Śliwińska, *Multimedia w dydaktyce historii*, [w:] *Multimedia a źródła historyczne w nauczaniu i badaniach*, red. M. Ausz, M. Szabaciuk, Lublin 2015, s. 15; zob. Z. Osiński, *Technologia informacyjna w edukacji humanistycznej*, Toruń 2005, s. 49–56.

7 Zob. M. Kujawska, *Internet w warsztacie historyka*, [w:] *Multimedia w edukacji historycznej i społecznej*, red. J. Rulka, B. Tarnowska, Bydgoszcz 2002, s. 31–43.

twórczym, jak i poszukiwawczym), które mimo to w sposób nieunikniony przeplata się z pragmatyzmem – analizowane przez nas portale rywalizują o uwagę internautów i wpisują się tym samym w obszar „przemysłu czasu wolnego”⁸, w którym historia (co może niektórych oburzać) traktowana jest jako rozrywka⁹.

Perspektywa ta doskonale wpisuje się w popularne od lat 70. XX wieku pojęcie *public history* („historia w życiu publicznym” lub „historia stosowana”), które rozumieć można jako skoncentrowanie się na odpowiednim – przekonywującym, angażującym oraz interesującym – przekazywaniu wiedzy odbiorcom¹⁰. W praktyce pojęcie *public history* odnosi się więc do wszelkich form przedstawiania wiedzy historycznej, które nie należą do sfery badań naukowych, ale skierowane są do społeczeństwa¹¹. Nacisk położony jest głównie na obszary takie jak muzealnictwo, turystyka, plenerowe inscenizacje, filmy dokumentalne oraz fabularne, a także media, w tym Internet. Kwintesencją tego ostatniego jest dążenie do docierania do jak najszerszego grona odbiorców, którzy wybiorą proponowane treści w sposób całkowicie dobrowolny. Zawodowy popularyzator wiedzy na temat dziejów musi wykazywać się zdolnościami interpersonalnymi (takimi jak empatia, inteligencja emocjonalna), ale też wiedzą i umiejętnościami z obszaru rozmaitych dziedzin oraz najnowszej dostępnej technologii, którymi dzisiaj są właśnie multimedia oraz Internet.

Historyczne portale internetowe – informacje ogólne i krótka charakterystyka

Na podstawie danych dostępnych na stronie similarweb.com można wskazać sześć najchętniej odwiedzanych polskich portali historycznych, co prezentuje tabela 1.

8 „Czas wolny” stał się w ostatnich latach pojęciem dogłębnie analizowanym z punktu widzenia różnych dziedzin wiedzy, przede wszystkim nauk ekonomicznych, ale też socjologii, psychologii, nauk o wychowaniu, turystyki itd., zob. *Kultura czasu wolnego we współczesnym świecie*, red. W. Tanaś, W. Welskop, Łódź 2016.

9 Koncepcję rozrywki, zabawy, jako istotnego elementu twórczej działalności człowieka sformułował holenderski historyk Johan Huizinga. Adrian Trzoss w interesujący sposób powiązał natomiast teorię Huizingi z aktywnością w Internecie, zob. A. Trzoss, *Cyfrowy homo ludens. Historia jako element obszaru rozrywki na portalu społecznościowym YouTube*, [w:] *Popularyzacja nauk historycznych – teoria i praktyka. Zbiór studiów*, red. D. Gołaszewska-Rusinowska, M. Mielewska, T. Sińczak, Toruń 2018, s. 194–198.

10 W języku angielskim stosuje się również pojęcia *popular history* (historia popularna) lub *applied history* (historia użyteczna), zob. R. Traba, *Historia stosowana jako subdyscyplina akademicka. Konteksty i propozycje*, [w:] *Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości*, red. E. Domańska, R. Stobiecki, T. Wiślicz, Kraków 2014, s. 146; J. Wojdon, *Public history, czyli historia w przestrzeni publicznej*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym” 2015, t. 34, nr 3, s. 30–33.

11 J. Liddington, *What Is Public History? Publics and Their Pasts, Meanings and Practices*, „Oral History” 2002, vol. 30, no. 1, s. 85.

Tabela 1. Liczba odwiedzin poszczególnych portali w maju 2021 roku

Lp.	Portal	Wejścia w maju 2021 roku w tys.
1.	Ciekawostki Historyczne	617
2.	Dzieje.pl	386
3.	Histmag	380
4.	Historia.org.pl	249
5.	Twoja Historia	175
6.	Historykon	87

Źródło: „Similarweb.com” – 16.06.2021.

Trzeba zaznaczyć, że portale „Ciekawostki Historyczne” oraz „Twoja Historia” stanowią w gruncie rzeczy dwie odsłony tego samego przedsięwzięcia internetowego – mają wspólnego właściciela i ten sam zespół redakcyjny, ich charakterystyka zaś, zarówno jeśli chodzi o analizę merytoryczną, jak i pod względem designu, wykazuje znaczne podobieństwa. Niemniej jednak z punktu widzenia formalnego stanowią one dwa osobne portale internetowe posiadające odmienne domeny (adresy internetowe), a przede wszystkim różną treść, stąd też decyzja o analizowaniu tych portali osobno. „Historykon.pl” znalazł się w tym zestawieniu warunkowo, albowiem w maju 2021 roku zanotował zaledwie 87 tys. odwiedzin, jednakowoż w miesiącach poprzednich osiągał wyniki przekraczające ten próg (np. w marcu 2021 roku 142 tys.).

„Ciekawostki Historyczne”

Biorąc pod uwagę kryterium popularności, na pierwszym miejscu bezapelacyjnie plasuje się portal „Ciekawostki Historyczne”, który w maju 2021 roku zanotował największą liczbę wejść (617 tys.). Dodając do tego wynik siostrzanej „Twojej Historii” (175 tys.), duet ten określić można jako niekwestionowanego lidera. Należy też zauważyć, że powyższy wynik nie stanowi bynajmniej jednorazowego sukcesu, ale koresponduje z utrzymującym się już od dłuższego czasu trendem – przynajmniej od grudnia 2020 roku liczba wejść na omawianą stronę oscyluje wokół 600 tys. miesięcznie¹².

Serwis powstał w 2010 roku z inicjatywy Kamila Janickiego i Aleksandry Zaprutko-Janickiej. W latach 2014–2019 jego wydawcą i właścicielem był Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak”, w sierpniu 2019 roku prawa własności przeszły w ręce poznańskiej spółki Lubimyczytać.pl, funkcję koordynatorki redakcji przejęła zaś Agnieszka Jankowiak-Maik¹³. Obecnie zespół liczy 15 osób (nie tylko historyków). Warto też dodać, że portal otrzymał pierwsze miejsce w jedynym jak dotąd rankingu

12 [On-line:] <https://www.similarweb.com/website/ciekawostkihistoryczne.pl/#overview> – 16.06.2021.

13 [On-line:] <https://ciekawostkihistoryczne.pl/historia-projektu/> – 16.06.2021.

historycznych stron internetowych, przeprowadzonym przez branżowy dwumiesięcznik „Press” pod koniec 2018 roku¹⁴.

Frekwencyjny sukces „Ciekawostek Historycznych” stanowi rezultat przynajmniej czterech czynników:

1. Skala przedsięwzięcia, która wyraża się przede wszystkim w liczbie publikowanych artykułów (w analizowanym okresie opublikowano 517 artykułów – średnio 1,4 artykułu dziennie).

2. Spójna, konsekwentna i atrakcyjna koncepcja przedstawiania treści. „Historia nie jest nudna – jeśli jest dobrze opowiedziana. A na tym akurat się znamy!”¹⁵. W praktyce oznacza to przyciągające uwagę, nieco sensacyjne tytuły, akcentujące często wątki, które najbardziej absorbują czytelnika, np. sprawy obyczajowe, obalanie mitów, kobiety w historii, zagadnienia militarne, przestępstwa, „makabry” oraz wszelkiego rodzaju kontrowersje. Artykuły są dość krótkie (5–10 tys. znaków), przeważa styl publicystyczny – wyraziste tezy oraz sformułowania dynamizujące narrację, np. „Smród, brud i ubóstwo? Bynajmniej! Średniowiecze wcale aż tak nie śmierdziało (...)”¹⁶. Poziom merytoryczny w większości przypadków nie odbiega od programu szkoły średniej. Większość artykułów zwiera też bibliografię, choć raczej ograniczoną. Wprawdzie największym działem pozostaje II wojna światowa (119 artykułów w omawianym okresie), jednak między epokami dawnymi a historią najnowszą zachowana jest pewna równowaga – niemal 50% artykułów dotyczy bowiem okresu sprzed 1918 roku, pozostałe traktują o wydarzeniach późniejszych.

3. Prosty i czytelny układ, łatwość nawigacji. Artykuły uporządkowane są według epok historycznych i tematyki (np. „codziennosc i obyczaje”, „wojna”, „władza i polityka”). Na stronie głównej, a także w ramach poszczególnych zakładek (epokowych i tematycznych), strona podsuwa nam artykuły wyselekcjonowane według określonego klucza, np. „najpopularniejsze dzisiaj”, „najciekawsze w epoce nowożytnej”. W takim modelu odbiorcy raczej nie budują swojej wiedzy w sposób zorganizowany, ale przeskakują między treściami oraz epokami, co z kolei stanowi realizację założenia nie tyle edukacji, ile historycznej rozrywki, wyrażającej się w szybkim przeczytaniu „czegoś ciekawego”. Czytelnicy bardziej dociekliwi również mają pewne możliwości – mogą skorzystać z kilku dodatkowych zakładek, m.in. miejsca (historia poszczególnych państw i regionów), oraz leksykonu (zestawienia – np. królowie Polski). Przejrzystość tego układu została osiągnięta kosztem jego sporego uproszczenia oraz wyraźnego ograniczenia innych funkcji (o czym mowa będzie w dalszej części artykułu), jest on jednak bardzo klarowny. Serwis zawiera też niewiele materiałów o charakterze multimedialnym, koncentruje uwagę odbiorcy niemal wyłącznie na treści/tekście, co zresztą doceniono w komentarzu do wspomnianego rankingu „Press” – „W prostocie siła”¹⁷.

14 *Najlepsze WWW historii. Ranking serwisów historycznych*, „Press” 2018, nr 11–12, s. 94–96.

15 [On-line:] <https://ciekawostkihistoryczne.pl/informacje/> – 16.06.2021.

16 [On-line] <https://ciekawostkihistoryczne.pl/2020/11/08/smrod-brud-i-ubostwo-bynajmniej-sredniowiecze-wcale-az-tak-nie-smierdzialo/> – 31.10.2021.

17 *Najlepsze WWW historii...*, s. 94.

4. Obecność tekstów z portalu na stronach o zasięgu ogólnopolskim (m.in. „Onet.pl”). Portal ten najlepiej realizuje założenia historii traktowanej jako rozrywka i trafia w gusty oraz potrzeby masowego, średnio wykształconego odbiorcy. Nacisk na sensacyjność i anegdotyczność nie przekracza jednak granic historiograficznej „przyzwoitości”, jednak – co trzeba podkreślić – „Ciekawostki Historyczne” nie dostarczają pogłębionej wiedzy na temat historii.

„Twoja Historia”

Bliźniaczy do „Ciekawostek Historycznych” portal „Twoja Historia” powstał w roku 2017. Jeśli chodzi o frekwencję, jest to serwis zdecydowanie mniejszy (176 tys. wejść w maju 2021 roku, 175 artykułów zamieszczonych w ciągu ostatniego roku)¹⁸. Trudno doszukać się jakichkolwiek informacji o zachodzących pomiędzy tymi stronami różnicach, stąd też można przypuszczać, że wobec ewidentnego sukcesu frekwencyjnego „Ciekawostek Historycznych” rozpoczęcie nowego przedsięwzięcia mogło mieć przede wszystkim podłoże rynkowe (więcej miejsca do publikacji tekstów oraz powierzchni reklamowej). Portale są do siebie bardzo podobne w zakresie konstrukcji strony oraz charakteru i stylu prezentowanych materiałów. Nieco inaczej wygląda natomiast podział na epoki, pojawia się prehistoria (niezależnie od starożytności), której brakuje na portalu „Ciekawostki Historyczne”, nie ma zaś historii najnowszej, rozumianej jako okres po roku 1991 (a więc ostatnich 30 lat). Nie oznacza to jednak, że na stronie „Twoja Historia” większy nacisk położony jest na epoki dawne – na okres przed rokiem 1918, uważanym za symboliczny koniec XIX wieku, przypada około 50% opublikowanych w opisywanym okresie tekstów. Warto jednak zwrócić uwagę, że inaczej rzecz się miała w początkowych latach funkcjonowania portalu, kiedy to zamieszczano znacznie więcej treści odnoszących się do starożytności oraz średniowiecza. W latach 2017–2019 pojawiało się średnio 7–9 tekstów miesięcznie na temat starożytności, podczas gdy w ostatnim roku liczba ta nigdy nie przekroczyła 4. Ewidentnie widać zatem tendencję do stopniowego przesuwania zainteresowania na historię XX wieku, co może, choć nie musi, mieć związek ze zmianą właściciela oraz redaktora prowadzącego w roku 2019.

Nie ulega wątpliwości, że „Twoja Historia” stanowi pod każdym względem rozwinięcie „Ciekawostek historycznych”. Wprawdzie w zamieszczonym na stronie opisie przedsięwzięcia znajdujemy informację, że nacisk położony jest bardziej na kwestię wieloaspektowej historycznej debaty („Portal dla tych, którzy wierzą, że przeszłość ma znaczenie. I że historia to sztuka dyskusji, a nie propagandy”), jednak analiza artykułów nie wskazuje na wyraźne odejście od formatu historii popularnej, tak charakterystycznej dla „Ciekawostek Historycznych”¹⁹.

18 Obliczenia własne na podstawie: [on-line:] <https://twojahistoria.pl/> – 16.06.2021.

19 [On-line:] <https://twojahistoria.pl/> – 16.06.2021.

„Dzieje.pl”

Portalem nieodmiennie zajmującym drugie miejsce pod względem liczby wejść pozostają „Dzieje.pl”. W maju 2021 roku serwis ten osiągnął wynik 390 tys. odwiedzin, co oznaczało spadek w stosunku do rekordowego marca 2021 roku o ok. 100 tys. Takie wahania występowały również w statystykach poprzednich miesięcy. Druga pozycja w rankingu popularności wydaje się jednak stabilna, choć „Histmag” ustępuje „Dziejom.pl” tylko nieznacznie.

Serwis ten pod wieloma względami różni się od poprzednio analizowanych portali. Prowadzony jest przez instytucje państwowe – Muzeum Historii Polski (MHP) oraz Polską Agencję Prasową (PAP) pod patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego²⁰, co widać już w samym składzie redakcji: redaktor naczelny, Przemysław Skrzydelski, reprezentuje PAP, redaktor odpowiedzialny, Marek Stremiecki – MHP²¹.

Najistotniejsza różnica dotyczy samej koncepcji portalu, charakteryzuje się on bowiem znaczną różnorodnością prezentowanych treści – obok artykułów zamieszczone są również liczne materiały wideo, filmy dokumentalne, fotografie, dokumenty, infografiki oraz mapy. Na stronie mocno wyeksponowane są wiadomości dotyczące aktualnych wydarzeń związanych z historią (w znacznej mierze dotyczących aktywności instytucji państwowych). Serwis oferuje również interesujące wywiady, a także informacje o nadchodzących rocznicach. Jeśli chodzi o treści merytoryczne, to w przytłaczającej większości dotyczą one XX wieku, o czym zresztą świadczą osobne zakładki, takie jak „Polska w XX wieku” czy też „Niepodległa”. Artykuły można określić jako średniej długości (10–15 tys. znaków) i umiarkowanej trudności, nie epatują sensacją, ale odnoszą się raczej do wielkiej historii politycznej, ewentualnie działalności znanych postaci. Zasadniczo „Dzieje.pl” należy rozpatrywać jako serwis oferujący historię tradycyjną, choć podaną w bardzo nowoczesnej i profesjonalnej formie, o czym będzie zresztą mowa w dalszej części niniejszego artykułu.

„Dzieje.pl” to portal w ścisłym tego słowa znaczeniu, oferujący treści liczne i zróżnicowane. Przewyższa też konkurencję, jeśli chodzi o liczbę podstron otwieranych w czasie pojedynczej wizyty – wskazuje to na dużą liczbę materiałów, które budzą zainteresowanie użytkowników.

Tabela 2. Liczba podstron otwieranych w czasie pojedynczej wizyty

Lp.	Portal	Liczba podstron otwieranych w czasie pojedynczej wizyty
1.	Dzieje.pl	3,52
2.	Histmag	1,67
3.	Ciekawostki Historyczne	1,57
4.	Twoja Historia	1,45
5.	Historykon	1,43
6.	Historia.org.pl	1,39

Źródło: „Similarweb.com” – 16.06.2021.

20 [On-line:] <https://dzieje.pl/aktualnosci/o-portalu> – 17.06.2021.

21 [On-line:] <https://dzieje.pl/redakcja> – 17.06.2021.

„Histmag.org”

Pozostałe trzy analizowane w niniejszym artykule serwisy prezentują nieco odmienną koncepcję portalu. Ich podstawową cechą pozostaje uniwersalność, zarówno w sensie formy, treści, jak i docelowej grupy użytkowników. Wśród nich największą popularnością cieszy się „Histmag.org”, który w maju 2021 roku odwiedziło 380 tys. internautów. Jego specyfika polega na tym, że wyrósł z przedsięwzięcia hobbystycznego, które z czasem uległo daleko idącej profesjonalizacji, zachowując jednak wiele cech portalu tworzonego przez i dla pasjonatów – ze wszystkimi tego konsekwencjami.

„Histmag.org” jest najstarszy spośród wszystkich polskich portali historycznych – powstał już w październiku 2001 roku. Co ciekawe, początkowo działał jako „internetowy miesięcznik” poświęcony przede wszystkim inspirowanym przez historię grom komputerowym, stopniowo przekształcał się jednak w stale aktualizowany wortal o tematyce historycznej (formę tę ostatecznie przybrał w 2007 roku)²². Od 2011 roku jego wydawcą jest założone przez twórcę „Histmaga”, Michała Śwignia, wydawnictwo Promohistoria, co pozwoliło na pewną komercjalizację projektu i finansowanie go nie tylko z reklam, ale też z działalności wydawniczej. Warto podkreślić, że źródłem przychodów portalu nieodmiennie pozostają również darowizny czytelników²³. Obecnie jego stała redakcja liczy siedem osób, w tym czworo historyków (dwoje posiada stopień doktora), a także kilkunastu współpracowników²⁴.

Pośród swoich założeń „Histmag” wymienia na pierwszym miejscu „popularyzację wiedzy historycznej w sposób rzetelny i nieuciekający się do tabloidyzacji”. Na sformułowanie to warto zwrócić uwagę, szczególnie w kontekście porównania z niektórymi analizowanymi w niniejszym artykule portalami. Najważniejszym elementem koncepcji serwisu wydaje się uniwersalność, którą jego wydawcy definiują w sposób następujący: „Staramy się tworzyć przestrzeń, w której prezentowane są różne spojrzenia na przeszłość, w której pasjonaci mogą spotkać się z zawodowymi historykami. Ponieważ jesteśmy medium funkcjonującym na styku świata nauki i kultury masowej, do grona naszych czytelników zaliczają się tak studenci, doktoranci i pracownicy naukowcy, jak i osoby traktujące historię w kategoriach hobby czy licealiści. Zależy nam na każdej z tych grup, niezależnie od wieku, poglądów czy stopnia wykształcenia”²⁵.

Wspomniana uniwersalność oraz szerokie grono odbiorców odzwierciedlają się w różnorodności formalnej i tematycznej treści, do których należą artykuły (w tym artykuły właściwe i swego rodzaju przyczynki typu „ciekawostki historyczne”), wywiady, recenzje historycznych książek, filmów, seriali, gier komputerowych, a także newsy, przy czym należy zaznaczyć, że wspomniane kategorie nie zostały zawarte w osobnych zakładkach, ale dość luźno przeplatają się na stronie głównej, przez co

22 T. Leszkowicz, *Historia w Internecie – portal Histmag.org*, [w] *Historia w przestrzeni...*, s. 359.

23 [On-line:] <https://histmag.org/o-histmagorg-13802> – 21.06.2021.

24 Wypowiedź Mateusza Balcerkiewicza, redaktora naczelnego „Histmag.org”, udzielona na potrzeby niniejszego artykułu. Oryginał w posiadaniu autorów artykułu.

25 Tamże.

portal sprawia wrażenie „bazaru” z historycznymi różnakościami (nieco bardziej uporządkowany spis dostępnych materiałów zobaczyć można dopiero po kliknięciu zakładki „szukaj”).

Podstawowym atutem portalu wydaje się tworząca go i związana z nim niezwykle aktywna społeczność. Jej funkcjonowanie wspierane jest poprzez rozmaite formy wzajemnej komunikacji użytkowników oraz redakcji, w tym konkursy oraz sondy, ale również działania w mediach społecznościowych, w tym na Twitterze, Facebooku, Instagramie oraz YouTube. O zaangażowaniu użytkowników portalu świadczy przede wszystkim znaczna liczba zamieszczanych pod artykułami komentarzy. „Histmag.org” znany jest również z działalności wydawniczej (książki, e-booki, audiobooki) oraz z podejmowania działań o charakterze społeczno-popularyzatorskim, czego przykładem może być organizowany od 2011 roku we współpracy z portalem literackim „Granice.pl” plebiscyt „Historia zebrana”, w którym internauci wybierają najlepszą książkę historyczną roku²⁶.

Wszystko to powoduje, że „Histmag.org” należy rozpatrywać jako zjawisko daleko wykraczające poza klasyczne rozumienie pojęcia „portal” – jest to raczej rodzaj hybrydy łączącej cechy wydawnictwa, instytucji promującej historię, społeczności pasjonatów oraz rozbudowanego serwisu internetowego. Prawdopodobnie to właśnie w wielotorowości podejmowanych działań, a także w starannym budowaniu i podtrzymywaniu interakcji z użytkownikami, szukać należy źródeł niewątpliwego sukcesu tego portalu.

„Historia.org.pl”

„Historia.org.pl”, która w maju 2021 roku osiągnęła wynik rzędu 250 tys. wejść, jest portalem podobnego typu co „Histmag” oraz „Historykon”, a więc serwisem uniwersalnym, oferującym szeroki wachlarz treści związanych z historią. Portal ten rozpoczął swoją działalność w roku 2004, co czyni go jedną z najstarszych polskich stron internetowych poświęconych historii. Portal jest też przedsięwzięciem samodzielnym, w finansowaniu którego kluczowy jest udział pojawiających się na stronie licznych reklam.

Od analizowanego uprzednio „Histmaga” „Historia.org.pl” odróżnia się nieco większym uporządkowaniem treści – zamieszczone na górnym pasku zakładki od razu odsyłają do działów takich jak: „wiadomości”, „artykuły”, nauka”, „kultura”, „rekonstrukcje”, „publicystyka”, „recenzje”, „konkursy”, „forum” i „redakcja”, co powoduje, że dość łatwo odszukać interesujące nas materiały²⁷. Autorzy podają informację, że serwis aktualizowany jest codziennie, przy czym artykuły historyczne *sensu stricto* publikowane są co kilka dni (w ciągu ostatniego roku zamieszczono ich 120). Charakterystyczna jest pewna dysproporcja pomiędzy poszczególnymi epokami. Otóż „Historia.org.pl” stanowi jedyny obok „Historykona” duży portal historyczny, w któ-

26 [On-line:] <https://historiazebrana.pl/o> – 21.06.2021.

27 [On-line:] <https://historia.org.pl/> – 21.06.2021.

rym zdecydowaną przewagę mają artykuły na temat epok dawniejszych – w ciągu analizowanego roku aż 30 dotyczyło średniowiecza i 28 nowożytności, podczas gdy na cały okres po 1918 roku przypadają zaledwie 34 artykuły (28%)²⁸. Znamienne jest również, że zdecydowana większość publikacji jest autorstwa jednej osoby – redaktora naczelnego portalu – Wojciecha Ducha.

Jeśli chodzi o koncepcję portalu, to autorzy definiują ją w sposób następujący: „Celem portalu jest dostarczenie bezpłatnej, wartościowej i rzetelnej wiedzy historycznej w sposób, który zaciekawi różnych odbiorców. Nawet takich, dla których historia kojarzy się wyłącznie z nudnym podręcznikiem”²⁹. W sformułowaniu tym przebija się wyraźnie dążenie do zainteresowania historią przeciętnego czytelnika, co ma swoje konsekwencje: artykuły pisane są w sposób potoczny, szczególny nacisk kładziony jest na ciekawostki i sensacje, co przypomina „Ciekawostki Historyczne” oraz „Twoją Historię”. Portal ten został wysoko oceniony w rankingu dwumiesięcznika „Press”, zajmując trzecie miejsce³⁰. W odróżnieniu od wspomnianych portali na „Historia.org.pl” odnaleźć można artykuły i analizy poświęcone np. kulturze (m.in. filmy, seriale historyczne, gry, koncerty), informacje dotyczące życia naukowego (np. konferencje, badania), a nawet ciekawe analizy na temat historii we współczesnym świecie, odnoszące się choćby do matury z historii czy też rekrutacji na studia historyczne³¹. Na stronie nie brakuje również recenzji książek historycznych oraz publicystyki dotyczącej aktualnych historycznych dyskusji. Warto nadmienić, że podobnie jak w przypadku „Hismaga”, „Historia.org.pl” przywiązuje dużą wagę do związanej z serwisem społeczności, aczkolwiek nie prowadzi aż tak rozbudowanej działalności społeczno-popularyzatorskiej.

„Historia.org.pl” łączy wiele cech wszystkich pozostałych portali i choć na ich tle jawi się jako serwis nieco mniej wyrazisty, to prawdopodobnie właśnie poprzez swoją wszechstronność zyskał sobie stałe grono czytelników oraz stosunkowo mocną pozycję rynkową.

„Historykon.pl”

Ostatni z analizowanych portali, „Historykon.pl”, posiada wprawdzie wyraźnie mniej niż pozostałe serwisy liczbę wejść (w maju 2021 roku – 87 tys.), jednak pod wieloma względami się wyróżnia. Powstał w czerwcu 2012 roku jako strona na portalu społecznościowym, której zadaniem pozostawało promowanie historii³². Obecnie portal wydawany jest przez firmę Human Action Sp. z o.o. W skład stałej redakcji wchodzi pięć osób, przede wszystkim historyków. Ponadto portal współpracuje

28 Obliczenia własne na podstawie: [on-line:] <https://historia.org.pl/> – 21.06.2021.

29 [On-line:] <https://historia.org.pl/o-nas/> – 21.06.2021.

30 *Najlepsze WWW historii...*, s. 94.

31 Zob. W. Duch, *Na historię bez historii. Analiza kryteriów rekrutacji na studia historyczne 2020*, [on-line:] <https://historia.org.pl/2020/08/22/na-historie-bez-historii-analiza-kryteriow-rekrutacji-na-studia-historyczne-2020/> – 21.06.2021.

32 [On-line:] <https://historykon.pl/o-nas/> – 21.06.2021.

z kilkudziesięcioma osobami, które piszą w sposób mniej lub bardziej regularny³³. Redakcja i współpracownicy działają na zasadach hobbystycznych, czyli znów mamy do czynienia ze specyficzną społecznością czytelników i autorów.

Portal posiada działy podobne do analizowanych wcześniej stron „Histmag.org” oraz „Historia.org.pl” – artykuły historyczne, teksty publicystyczne, recenzje książek, filmów oraz wystaw. Redaktor naczelny, Andrzej Włusek, deklaruje, że w procesie kwalifikowania tekstów do publikacji „pierwszą kwestią jest merytoryczność artykułu. Nie kładziemy nacisku na popularność tematu. Pewnie z tego powodu też i nasza oglądalność nie jest taka jak innych portali, ale dla nas liczy się jakość”³⁴. Znajduje to odbicie w rzeczywistości, ponieważ publikowane na „Historykonie” teksty z reguły są nieco dłuższe niż na innych portalach (12–15 tys. znaków), opatrzone solidną bibliografią i niejednokrotnie przypisami. Nacisk na zbliżoną do naukowej jakość artykułów nie powoduje bynajmniej, że portal ten ma charakter wyłącznie tekstowy – liczba grafik wydaje się nawet większa niż na omawianej uprzednio „Historii.org.pl”. Koresponduje to z ciekawymi statystykami, którymi dysponuje redakcja. Otóż największa grupa czytelników (28,85%) to osoby z przedziału wiekowego 25–34 lata³⁵. Pokolenie to w znacznej mierze wychowało się już w przestrzeni Internetu, a równocześnie można przypuszczać, że chętniej niż młodsze roczniki korzysta z nieco bardziej pogłębionych analiz.

Warto zauważyć, że większy nacisk na jakość nie pociąga za sobą znacząco mniejszej liczby artykułów. Tutaj również dominują teksty dotyczące kwestii sprzed 1918 roku (65%). Uwagę wraca wyodrębniony dział „Sarmatikon” zawierający artykuły dotyczące dziejów Rzeczypospolitej Obojga Narodów, co powoduje, że za specjalność portalu uznać można epokę nowożytną (łącznie 44 teksty w omawianym okresie). Serwis zawiera również niespotykane w innych serwisach zakładki „historia sztuki” oraz „turystyka historyczna”³⁶.

„Historykon.pl” to portal o mniejszym niż inne analizowane serwisy stopniu profesjonalizacji. Przejawia się to choćby w nieco chaotycznym interfejsie użytkownika (zob. dalsza część artykułu). Atutami są swoista autentyczność oraz zaangażowanie twórców, co znajduje uznanie wśród istotnej grupy Internautów – pasjonatów (a nawet koneserów).

Wprowadzenie do projektowania interfejsów: historia, zastosowanie, technologia

Na początku lat 80. Apple – już wtedy znana firma informatyczna – spopularyzowało dwa nowatorskie sposoby używania domowego komputera: *Graphical User Interface* (w skrócie GUI, pol. „graficzny interfejs użytkownika”) oraz projekt myszy

33 Wypowiedź Andrzeja Włuska, redaktora naczelnego „Historykon.pl”, udzielona na potrzeby niniejszego artykułu. Oryginał w posiadaniu autorów artykułu.

34 Tamże.

35 Tamże.

36 [On-line:] <https://historykon.pl/> – 21.06.2021.

komputerowej³⁷. Obie te innowacje miały pozwolić na rewolucję w projektowaniu interakcji człowiek–komputer. Korzystanie z GUI jako graficznej reprezentacji funkcji komputera (np. okna, foldery) uwolniło użytkowników od zapamiętywania i wpisywania komend tekstowych, a mysz pozwoliła na szybkie poruszanie się między elementami wyświetlanymi na monitorze.

W 2007 roku firma Apple po raz kolejny przedstawiła innowacyjny sprzęt, rozpoczynając tym samym nową rewolucję w interakcjach człowiek–maszyna. W czasie premiery iPhone’a – pierwszego smartfonu – Steve Jobs zaprezentował komputer, który obsługuje się wyłącznie za pomocą gestów wykonanych palcami na ekranie dotykowym. Smartfony dały nam możliwość nie tylko używania aplikacji zainstalowanych na ich dyskach, lecz także udostępniły nową wirtualną przestrzeń dla projektantów, programistów oraz przedsiębiorców. W następnej dekadzie smartfon przestał być gadżetem, a stał się urządzeniem codziennego użytku, dla wielu osób zastępując komputer osobisty.

Obecnie ponad 90% mieszkańców Polski ma dostęp do szerokopasmowego łącza sieciowego³⁸. Użytkownicy częściej spędzają czas, korzystając z urządzeń mobilnych, niż z komputerów osobistych – ma to wpływ na rodzaj odbieranych przez nich treści.

Jedno z praw UX sformułowanych przez Jona Yablonskiego wskazuje, że strona, która dobrze prezentuje się wizualnie, jest bardziej przydatna i wydaje się prostsza w użyciu³⁹. Już w 2002 roku badacze z Uniwersytetu Stanforda dowiedli, że profesjonalnie zaprojektowana strona jest dużo bardziej wiarygodna w oczach użytkownika⁴⁰.

Nauka o projektowaniu doświadczeń użytkowników usług internetowych i komputerowych korzysta z wiedzy zebranej z bardzo wielu dziedzin, m.in. psychologii, kognitywistyki, informatyki czy projektowania wizualnego. *User interface* to ta część UX, która zazwyczaj jest pierwszym elementem podczas interakcji człowieka i maszyny. UI możemy podzielić na dwa rodzaje: interfejs tekstowy oraz interfejs graficzny (GUI). GUI to warstwa prezentacyjna oprogramowania odpowiadająca za interakcje z użytkownikiem, „pod nią” zaś kryją się niewidoczne procesy technologiczne.

Obecnie najczęściej wykorzystywanymi technologiami projektowania stron są HTML 5, CSS 3 i JavaScript oraz PHP, a na podstawie tych języków tworzone są „frameworki” (ang. *frameworks*), czyli gotowe oprogramowania, które przy okazji dostarczania warstwy programistycznej wspierają projektantów gotowymi rozwiązaniami graficznymi. Zdarza się, że projektant jedynie dostosowuje już gotowe wzory do projektowanej strony. Frameworki to najpopularniejsze rozwiązanie ze względu na ich uniwersalność, sprawdzony kod oraz responsywność. Dzięki frameworkom łatwo jest tworzyć systemy zarządzania treścią – CMS (*content management system*).

37 J. Reimer, *A History of the GUI*, [on-line:] <https://arstechnica.com/features/2005/05/gui/> – 20.06.2021.

38 [On-line:] <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-w-2019-roku,2,9.html> – 21.06.2021.

39 [On-line:] <https://lawsuffix.com/aesthetic-usability-effect> – 21.06.2021.

40 [On-line:] <http://credibility.stanford.edu/guidelines/index.html> – 21.06.2021.

Responsive web design to forma projektowania stron, która pozwala użytkownikowi komfortowo przeglądać zawartość strony bez względu na urządzenie, z którego korzysta – korzyść polega na zmianie rozmiarów, ułożenia lub proporcji poszczególnych elementów składowych układu (ang. *layout*) strony.

Obecnie szczególną wagę przywiązuje się do uniwersalności i dostępności projektu w kontekście użytkownika, m.in poprzez skupienie się na potrzebach użytkownika i jego ograniczeniach np. w percepcji wzrokowej. By zniwelować te nierówności, stworzono zalecenia WCAG – *Web Content Accessibility Guidelines*. Wytyczne prezentują zestaw wskazówek dla programistów i projektantów UX i UI, tak by tworzyli strony dopasowane do możliwie najszerszego grona odbiorców. Często wytyczne te są kluczowe w podejmowaniu decyzji projektowych. Patrząc więc z szerszej perspektywy, wszyscy użytkownicy Internetu są beneficjentami wdrażania takich rozwiązań – użytkownicy nieskrępowani żadnymi ograniczeniami, a więc grupa stanowiąca większość, również otrzymują projekt maksymalnie dostępny dla ich zmysłów.

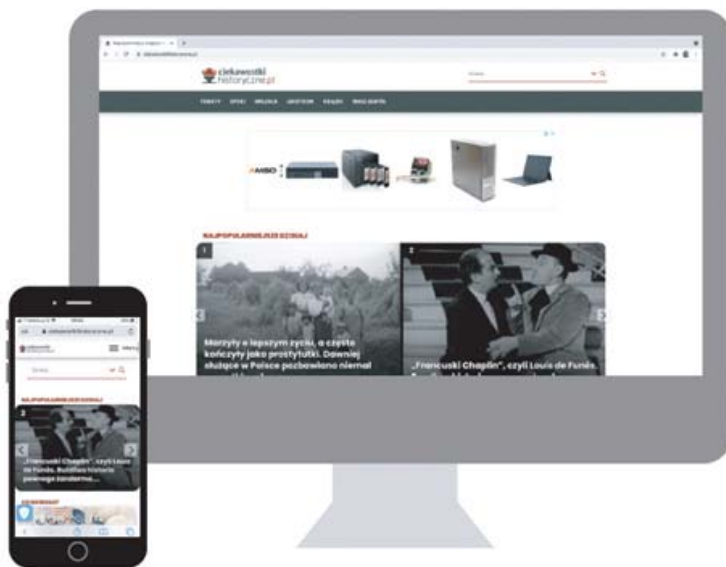
Analiza interfejsów wybranych portali historycznych

Analizowane w niniejszym artykule portale ze względu na swoją tematykę są do siebie strukturalnie podobne i z tego względu korzystają z podobnych wzorców projektowych architektury prezentowania informacji i nawigacji. Wzorce projektowe to przyjęte i sprawdzone modele elementów budowy stron i interfejsów. Ich sprawdzenie odbywa się poprzez badanie ścieżek nawigacji wykorzystywanych przez użytkowników, a miarą poprawności jest stosunek w pełni wykorzystanych ścieżek do ogólnej liczby użytkowników, czyli stwierdzenie, czy użytkownik jest w stanie intuicyjnie poruszać się po witrynie, bez marnowania czasu i przechodzenia kilkakrotnie przez te same punkty nawigacji. Dzięki powielaniu sprawdzonych wzorców użytkownikom łatwiej jest poruszać się po stronie, korzystając ze swoich przyzwyczajeń. Analiza przeprowadzonych wzorców powstała w odniesieniu do opisów zgromadzonych w trzecim wydaniu książki *Projektowanie interfejsów. Sprawdzone wzorce projektowe* autorstwa Jenifer Tidwell, Charlesa Brewera i Aynne Valencii⁴¹.

Każda ze stron będzie analizowana pod względem technicznym – użytego frameworka i systemu zarządzania treścią. Kolejnym punktem będzie opis sposobu nawigacji i architektury informacji, układu elementów (*layout*) – rozmieszczenia treści na stronie głównej, stronie z listą oraz widoku artykułu. Kolejny etap to analiza elementów stylu strony, takich jak znak (elementy identyfikacji wizualnej), typografia i kolorystyka. Ostatnia część zostanie poświęcona badaniu dostępności strony zgodnie z odpowiednimi wytycznymi WCAG.

⁴¹ J. Tidwell, Ch. Brewer, A. Valencia, *Projektowanie interfejsów. Sprawdzone wzorce projektowe*, przeł. M. Gutowski, Gliwice 2020.

„Ciekawostki Historyczne”

Rys. 1. Strona „Ciekawostki Historyczne” w wersji klasycznej oraz responsywnej.

„Ciekawostki Historyczne” to strona stworzona w frameworku Bootstrap, na podstawie najpopularniejszego system zarządzania treścią Wordpress. W ciągu kilku sekund na stronie jesteśmy w stanie wychwycić jej najważniejszą funkcję, czyli eksponowanie i wyszukiwanie treści. Zgodnie ze wzorcem opisanym w książce *Projektowanie interfejsów* nacisk położono na przeglądaniu opublikowanych na stronie artykułów historycznych (bez znaczenia, kiedy były opublikowane). Logo i wyszukiwarka treści znajdują się na górze strony – wyszukiwarka jest wyraźnie wyeksponowana w prawym górnym rogu. Główny banner – w formie tzw. karuzeli (kolejne propozycje artykułów wyświetlają się automatycznie) – umieszczony w centralnym polu strony od razu informuje o najpopularniejszych treściach danego dnia. Rozbudowane menu na górze strony jest dobrym punktem rozpoczęcia nawigacji dla użytkownika, prezentując zrozumiałą informację o sposobie segregowania i sortowania treści na portalu. Menu pozwala na szybkie dotarcie do grupy treści, które interesują użytkownika, ale nie pokazuje mu całej złożoności portalu i wszystkich linków w nim zawartym. W stopce strony występuje jeszcze jedno menu, które odsyła do stron niezwiązanych z tematem historii, tylko z technicznymi aspektami funkcjonowania portalu – stąd jego umiejscowienie na samym dole strony.

Strona z widokiem artykułu zawiera dodatkowo nawigację w postaci okruszków (na górze strony) i tagi (bezpośrednio pod artykułem). Okruszki pozwalają na łatwą orientację, w jakim miejscu witryny użytkownik się znajduje. Tagi porządkują artykuł

pod względem tematu, opisanego czasu i miejsca akcji artykułu. Oba te elementy nawigacyjne dają użytkownikowi swobodę w odkrywaniu interesujących go tematów na portalu.

Układ elementów na stronie głównej i podstronach jest przejrzysty. Cała strona składa się z rytmicznie powielanych modułów na siatce. Siatka jest podzielona na sekcje, a następnie na dwie, trzy lub cztery pozycje w wierszu – w zależności od popularności tematu sekcji są one eksponowane na całym obszarze strony głównej, oddzielane od siebie wyraźną przestrzenią lub przyciskiem. Elementy modułowe są ze sobą spójne, składają się z obrazu, tematu oraz tagu z opisywaną epoką, po najechaniu na „kafelek” (zwyczajowa nazwa wspomnianego wcześniej elementu modułowego) pojawia się pod nim cień, tytuł artykułu zmienia się na czerwony. Jest to wyraźna afordancja – wskazanie użytkownikowi, że dany element jest klikalny⁴². Jest to ułatwienie dla użytkownika, który nie może obsługiwać myszki.

Strona w wersji responsywnej zmienia układ siatki na listę. Kafle różnią się proporcją, ale są spójne z ich wyglądem w wersji desktopowej. Podział na sekcje jest zachowany, jednak zdecydowanie trudniejszy do zauważenia.

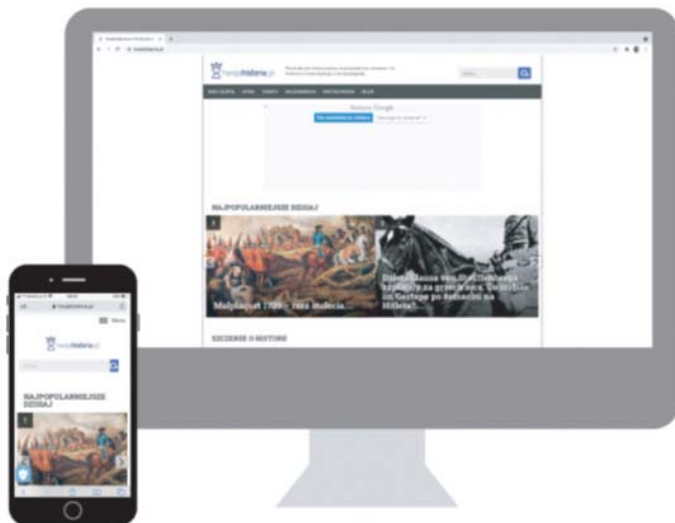
Szata graficzna portalu została odświeżona w 2016 roku. Zaprezentowany projekt jest przemyślany, jego elementy są ze sobą spójne wizualnie. Logo – ikona przedstawiająca starożytny dzban – zostało zaprezentowane już w czasie premiery portalu w 2010 roku i od tego czasu przeszło jedynie kosmetyczne zmiany. Kolorystyka znaku – bordowy i ciemnoszary – to dominują w szacie graficznej. Zrozumiała jest rezygnacja z innych elementów graficznych (np. ikon) ze względu na dużą liczbę wielokolorowych obrazów ilustrujących każdy artykuł pokazany na stronie głównej. Kolor pomarańczowy jest tutaj kolorem dopełniającym, występującym na drobnych elementach (jak np. tagi). W całym portalu konsekwentnie są używane bezszeryfowe kroje pisma – m.in. Poppins z kolekcji Google Fonts. W składzie tekstu panuje chaos – wiszące spójniki i nierówne odstępy między wyrazami negatywnie wpływają na wizualną jakość tekstu. W wersji mobilnej tekst jest wyrównany do lewej strony, dzięki czemu prezentuje się lepiej. Szerokość wiersza w wersji desktopowej to około 105 znaków – zalecenie WCAG to 80 znaków⁴³. Wersja mobilna strony z artykułem jest zdecydowanie bardziej przyjazna i łatwiejsza do przyswojenia. Interlinia kroju to 150% jego wielkości – zgodnie z zaleceniami WCAG.

Strona podczas badania narzędziem Google Lighthouse w rubryce Accessibility otrzymuje 82 punkty na 100 możliwych. Google w swojej diagnozie wskazuje braki tekstów alternatywnych oraz elementy o zbyt niskiej kontrastowości. Wynik jest jednak dobry, pomimo tego, że portal nie proponuje użytkownikowi niczego ponad elementarne uproszczenia.

42 D. Norman, *Dizajn na co dzień*, przeł. D. Malina, Kraków 2018, s. 29.

43 P. Marcinkowski, M. Luboń, I. Mrochen, M. Szczygielska, A. Marcinkowski, *Metody oceny dostępności cyfrowej strony internetowej zgodnie z zasadami WCAG 2.1*, Częstochowa 2020, s. 16.

„Twoja Historia”

Rys. 2. Strona „Twoja Historia” w wersji klasycznej oraz responsywnej.

Jak wspomniano wcześniej, „Twoja Historia” to siostrzany portal „Ciekawostek Historycznych”, jego budowa i struktura hierarchii są bardzo podobne, jeśli nie takie same. Strony różnią się jedynie w niewielkiej skali elementami stylu wizualnego. Portal „Twoja Historia” również powstał na podstawie frameworka Bootstrap i CMS-a Wordpress. Po otwarciu strony od razu rozpoznajemy ten sam układ elementów: znak, menu, wyeksponowana wyszukiwarka treści, banner główny i siatka z artykułami. Konfiguracja siatki artykułów zmienia się w zależności od sekcji – jest podzielona na dwa, trzy lub cztery kafle. W stopce pojawia się techniczne menu. Menu główne sugeruje nam podział artykułów: epoki, tematy, kalendarium, encyklopedia i sklep. Sklep jednak odsyła nas do zewnętrznego serwisu niepowiązanego ani z portalem, ani z tematyką historyczną.

Strona z artykułami ponownie wykorzystuje główne menu, następnie widzimy okruszki (segregacja treści tematami), niżej temat, a pod nimi dodatkowo tag, który pozwala nam ustalić epokę, której dotyczy artykuł, datę opublikowania i dane personalne autora. W kolumnie po prawej możemy przeczytać krótką notkę biograficzną autora oraz podzielić się artykułem na naszych social mediach. Tagi pod artykułem wskazują nam czas i miejsce opisywanych wydarzeń oraz tematykę artykułu. Pod tagami znajduje się banner polecający kolejne artykuły o podobnej tematyce, dzięki czemu możemy łatwo znaleźć treści dotyczące interesującego nas zagadnienia. Przed stopką strony pojawia się jeszcze sekcja komentarzy.

Wersja responsywna serwisu współgra wizualnie z tą desktopową. Wszystkie materiały dzięki responsywnej siatce zmieniają swoje położenie i w zależności od wielkości używanego ekranu dostosowują się do niego. Rozbudowane menu zostaje

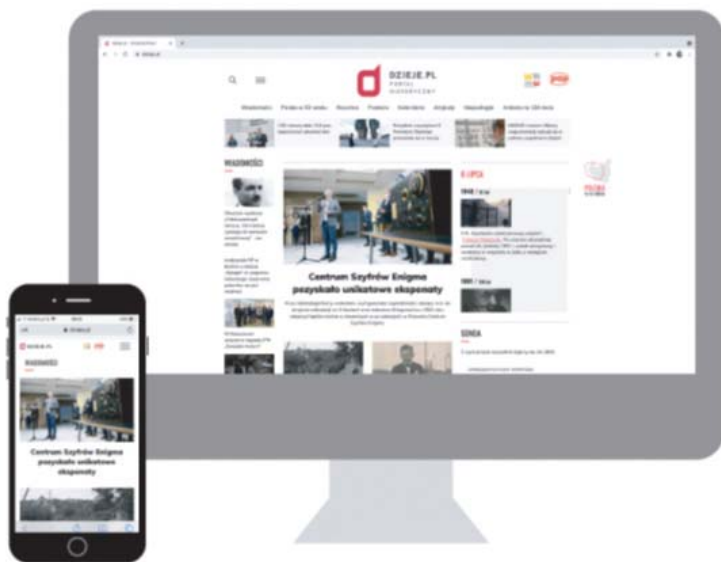
schowane za ikoną hamburgera (*hamburger icon*) i przedstawione jest w formie jednej kolumny⁴⁴.

Identyfikacja wizualna portalu jest zawężona do logo i kilku kolorów. Logo portalu składa się z sygnetu – połączenie klepsydry i korony będących symbolami przemijania czasu i władzy – oraz napisu przedstawionego nowoczesnym jednoelementowym krojem pisma. Dominuje kolor granatowy, który wykorzystano w kilku elementach, np. wyszukiwarce czy bannerze prezentującym zachętę do zapisania się do newslettera. Dodatkowym kolorem jest kolor pomarańczowy umieszczany przy artykułach z odnośnikiem do epoki, do której należy dany tekst. Fonty użyte na stronie są zarówno szeryfowe (Nato, Google Fonts), jak i bezszeryfowe (Roboto). Tekst jest wyrównany do lewej strony, ilość znaków w wierszu oscyluje w granicach 100.

W przypadku badania dostępności diagnoza narzędziem Google Lighthouse daje takie same rezultaty jak w badaniu poprzedniej witryny – 82 punkty, niewielkie problemy z kontrastem kolorów w tagach oraz braki opisów alternatywnych.

Należy podkreślić, że dwa analizowane tutaj projekty portali są właściwie identyczne pod względem *user experience*, różnią się jedynie elementami wizualnymi. Oba te portale silnie bazują na eksponowaniu artykułów, które zgromadziły w swoich serwisach. Na stronach często wyskakują reklamy, niekiedy ruchome, które negatywnie wpływają na komfort czytania.

„Dzieje.pl”

Rys. 3. Strona „Dzieje.pl” w wersji klasycznej oraz responsywnej.

⁴⁴ Zob. D. Tsioudoulos, *Comparison of Hamburger and Bottom Bar Menu on Mobile Devices for Three Level Navigation*, Stockholm 2016.

Portal „Dzieje.pl” powstał w 2009 roku, ale jego obecny wygląd został zaprezentowany w roku 2020 i jest projektem dedykowanym – nie użyto gotowego rozwiązania typu framework. Strona korzysta z systemu CMS Drupal. Portal jest projektem realizowanym przez Muzeum Historii Polski, w związku z tym na portalu nie ma reklam niezwiązanych z tematyką strony. „Dzieje.pl” bazują na takim wzorcu architektury informacji jak poprzednie witryny w zakresie ekspozycji, wyszukiwania i przeglądania treści. Projekt portalu jest zindywidualizowany i dopasowany do potrzeb wydawcy treści. Po otwarciu strony ukazują się charakterystyczne elementy: znak identyfikujący, znaki instytucji tworzącej portal (Muzeum Historii Polski oraz Polska Agencja Prasowa), menu, ikona lupy prowadząca do wyszukiwarki oraz „hamburger” menu. Jednoczesna ekspozycja klasycznego menu oraz menu schowanego za hamburgerem może prowadzić do utrudnienia wyboru ścieżki nawigacji po stronie. Wraz z przewijaniem strony menu klasyczne znika, a zostaje jedynie to schowane w hamburgerze. W wersji mobilnej mamy już tylko jedno menu: to w hamburgerze. Tylko doświadczony użytkownik będzie wiedział, że informacje, które kryją się w pod przyciskiem menu na stronie, można znaleźć w stopce strony – jest to kwestia poprawnego wykorzystywania przyzwyczajęń użytkownika opisana wcześniej. W obu wersjach strony to stopka jest miejscem, w którym najlepiej wyeksponowany jest indeks strony, dopiero tutaj jesteśmy w stanie ocenić jak bardzo rozbudowany jest portal i w jaki sposób jest uporządkowany.

Wrażenie po otwarciu portalu „Dzieje.pl” przywodzi na myśl skojarzenia z pierwszą stroną papierowej gazety codziennej (możemy to zaobserwować w przypadku wersji desktopowej). Podobnie jak na pierwszej stronie gazety, mamy tu zróżnicowane wielkości kolumn, typografii, wyraźne podkreślenie artykułu dnia, mniejsze wzmianki o pozostałych treściach. Dynamiczne rozmiary elementów i ich zróżnicowanie sprawiają, że wzrok użytkownika po nich wędruje. Dopiero w połowie strony, kiedy moduły zaczynają się powielać, użytkownik jest w stanie skupić się na pojedynczym prezentowanym elemencie. Klikalne czarne elementy tekstu zmieniają kolor na czerwony przy najechaniu kursorem, a elementy czerwone dodatkowo się podkreślają. Niektóre klikalne elementy w ogóle nie wskazują możliwości interakcji.

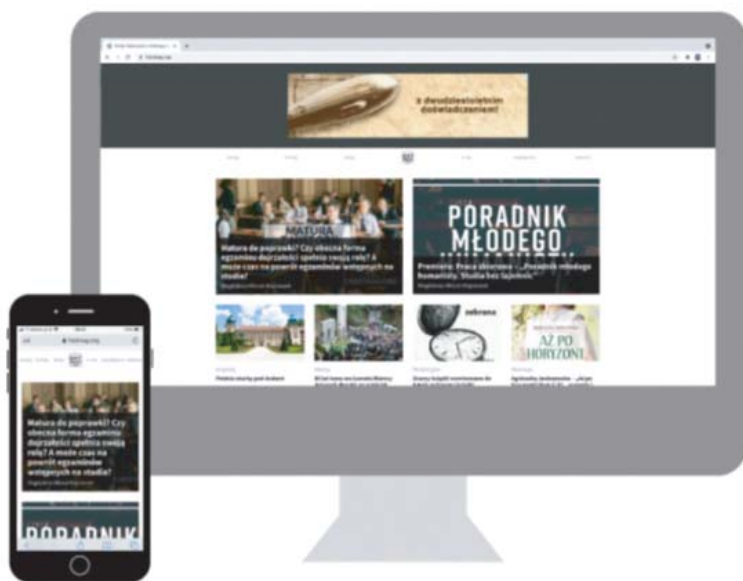
Każdy artykuł jest połączony z tematem, do którego należy (spis tematów jest w stopce). Dodatkowo do artykułu „doczepione” są obszary prezentujące zachętę do skorzystania z social mediów portalu (nazwa zwyczajowa „widżety”, ang. *widgets*), a przy końcu artykułu można znaleźć listę tematów związanych z daną treścią. Ciekawym pomysłem, który zastosowano przy stronach z artykułami, jest możliwość czytania kolejnych artykułów bez potrzeby cofania się do strony głównej albo klikania kolejnego artykułu – jest to tzw. nieskończone przewijanie, ang. *infinite scrolling*.

Spójny i ciekawy styl wizualny strony to punkt wyróżniający portal „Dzieje.pl”. Znak portalu to uproszczona litera „d”, którą można też interpretować jako „dymek” wypowiedzi. Prosta kolorystyka (biały, czerwony i czarny) zapewnia duży kontrast i bardzo dobrą czytelność, nawiązując jednocześnie do polskich kolorów narodowych. Bezszerzyfowe fonty (Mulish i Oswald), dobra szerokość wiersza (średnia około 80 znaków), odpowiednia interlinia w tekście (150% wartości rozmiaru kroju) pomagają w szybkim i przyjemnym czytaniu.

Portal jako jedyny z opisywanych w tym artykule tworzy infografiki opisujące różne zagadnienia historyczne. Infografiki nie są responsywne i stają się nieczytelne na urządzeniach mobilnych.

Portal jest finansowany z funduszy publicznych Muzeum Historii Polski oraz Polskiej Agencji Prasowej, autorzy portalu szczególnie powinni mieć na uwadze możliwości korzystania z niego przez osoby z problemami percepcji wzroku. Badanie Lighthouse ocenia stronę na 84 punkty, pokazuje problem z tekstami alternatywnymi, które powinny być przypisane do obrazów, wskazuje też zbyt małe niekiedy rozmiary liter. Podczas nawigacji po stronie przy użyciu klawiatury przy wszystkich elementach klikalnych, na które natrafimy, pojawia się ramka dodatkowo pomagająca użytkownikowi zorientować się, gdzie obecnie się znajduje na stronie. Niestety z poziomu strony w przeglądarce nie możemy zmienić jej kontrastu czy powiększyć kroju pisma.

„Histmag.org”

Rys. 4. Strona „Histmag.org” w wersji klasycznej oraz responsywnej.

Portal “Histmag.org” powstał w 2001 roku, ale jego najnowsza odsłona została zaprezentowana w roku 2020. Obecnie portal korzysta z frameworku „Next.js” i dedykowanego systemu CMS. Struktura strony podobna jest do większych portali, niemniej jednak narzędzie wyszukiwania nie jest tak dobrze wyeksponowane jak np. w „Ciekawostkach Historycznych”. Całe menu jest klarowne i dzieli się na elementy związane z przeglądaniem treści („szukaj” i „tematy”) oraz techniczno-biznesowymi aspektami prowadzenia portalu („sklep”, „o nas”, „współpraca”, „reklama”). Menu nie jest w żaden sposób rozwijane, więc nawigacja do wybranego materiału prowadzi

do osobnej strony. Konsekwencją takiego podziału menu głównego jest powtórzenie części informacji o serwisie w stopce strony. W wersji responsywnej menu nie związa się w ikonę hamburgera, przez co elementy na ekranie telefonu są niewielkie i mogą sprawiać trudności w kliknięciu.

Strona nie posiada jednolitej, przekrojowej siatki na całej stronie, lecz cztery strefy – każda z nich uporządkowana jest inaczej. W centralnej części widzimy dwa główne artykuły – one wyznaczają podział tej części portalu. Pod nimi znajdują się kolejne cztery mniejsze artykuły. Następny segment to trzy bannery reklamowe, osadzone bez związku z pozostałymi elementami na stronie. Dalej znajdują się ostatnie komentarze, sonda i odnośniki do social mediów. Wyeksponowanie tych elementów sugeruje istotną interakcję – dyskusję z użytkownikami. W przypadku wcześniej omawianych portali możliwość komentowania istniała, ale w żaden sposób nie była zaznaczana na stronie głównej. Ostatnia strefa to siatka modułowa z trzema wyeksponowanymi artykułami (obraz, kategoria, tytuł i lead), a następnie mniejsze okna z artykułami (grafika, kategoria, tytuł i autor). Mimo powtarzania się wszystkich elementów w ostatniej sekcji, panuje tu wizualny bałagan, m.in. przez różnorodne wielkości grafik towarzyszących artykułom. Na samym końcu znajduje się wspomniana już stopka.

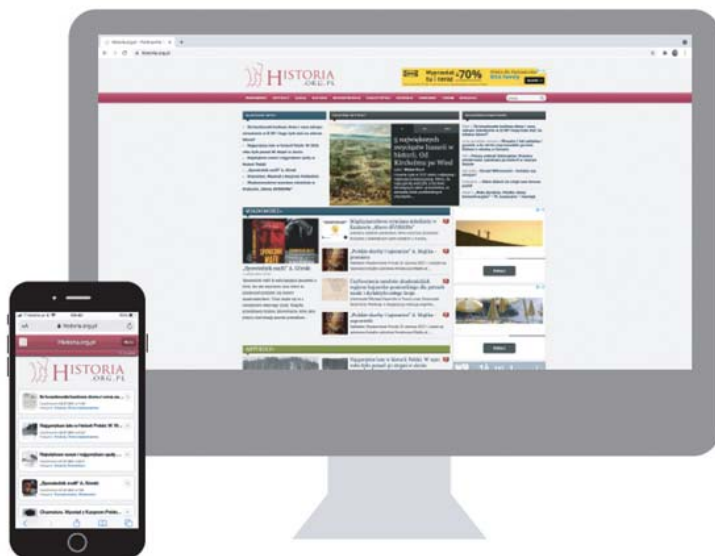
Elementem, który wyróżnia portal, jest rozbudowana wyszukiwarka fasetowa, która pozwala użytkownikom szybko i efektywnie przeszukiwać bazę artykułów dzięki możliwości zaznaczenia kilku filtrów w czasie jednego wyszukiwania (rodzaj artykułu, czas, temat, terytorium oraz autor). To pozwala użytkownikowi szybciej dotrzeć do interesujących go treści bez dodatkowego przeglądania listy artykułów.

Strona artykułu to jedna kolumna rozpoczynająca się technicznymi informacjami: autor, tagi, czas publikacji i rodzaj licencji. Kiedy klikniemy na wybrany tag, zostajemy przekierowani do wyszukiwarki, a nie do spisu artykułów otagowanych tym samym hasłem, co wydłuża czas dotarcia użytkownika do treści. Innym zabiegiem projektowym jest podział długich artykułów na dwie strony, a więc ponownie wymuszanie na użytkowniku wykonanie większej liczby ruchów niż jest to konieczne – na przycisk stron nie jesteśmy w stanie kliknąć za pomocą klawisza tab, zatem osoba, która nie obsługuje myszki, nie jest w stanie przejść na drugą stronę artykułu. Między akapitami tekstu pojawiają się materiały graficzne oraz linki do artykułów o podobnej tematyce.

Portal od czasu powstania posługuje się tym samym znakiem – nazwą wpisaną w koło i kwadrat nawiązujący do grafiki *Człowiek witruwiański* Leonarda da Vinci. We wcześniejszych odsłonach był on jednak większy, niestety obecnie część liter (".org") nie jest czytelna, wpływa to niekorzystnie na wizerunek portalu. Całość strony jest utrzymana w czarno-białej kolorystyce, tylko grafiki ilustrujące artykuły są barwne. Na portalu nie ma żadnych dedykowanych mu ikon albo innych elementów graficznych, używane są fonty Cormorant (w tytułach artykułów), Lora (treść artykułu) oraz Sours Sans Pro (lead i wszystkie elementy tekstowe tam, gdzie wykorzystana jest siatka, np. na stronie głównej). Wielkość tekstu, wyrównanie do lewej i długość wiersza sprawiają, że artykuły czyta się komfortowo, wiszące spójniki to jedyny element, który odrywa użytkownika od swobodnej lektury.

Lighthouse pokazuje 84 punkty i wymienia kilka błędów, m.in. za mały stopień pisma w menu czy niekiedy za niski kontrast biel – szarość. Fasetowej wyszukiwarki można używać tylko na urządzeniach z wystarczająco dużym ekranem.

„Historia.org.pl”

Rys. 5. Strona „Historia.org.pl” w wersji klasycznej oraz responsywnej.

Portal „Historia.org.pl” również powstał w 2004 roku, a swój obecny wygląd zaprezentował w roku 2012 – już prawie dekadę temu. Takie też jest pierwsze skokarzenie – sama strona nie tylko zajmuje się historią, ale sama jest już historyczna. Portal korzysta z darmowego projektu, tzw. „skórki” (ang. *theme*) zainstalowanej na platformie CMS Wordpress⁴⁵. Zgodnie ze wzorcem od razu rozpoznajemy dobrze znane elementy: menu i wyszukiwarkę, a centralne miejsce jest podzielone na trzy mniejsze sekcje: najnowsze wpisy, banner z polecanymi artykułami i najnowsze komentarze. Poniżej mamy sekcje tematyczne, które nawiązują do sekcji w menu, jednak ich nazwy są niekiedy inne. W każdej z nich wyróżniono jeden główny artykuł – najnowszy – oraz cztery poprzedzające. Prawa kolumna strony jest przeznaczona do wyświetlania reklam. Stopka nie zawiera żadnych kluczowych informacji.

Strona nie jest responsywna, czyli jej siatka nie dopasowuje się do wielkości ekranu a jedynie wyświetla się inaczej, kiedy przy ładowaniu strony została rozpoznana mała rozdzielczość ekranu. Strona w wersji mobilnej jest okrojona i trudno znaleźć w niej jasne odniesienie do elementów z wersji prezentowanej na komputerach osobistych. Nawet tak podstawowy przycisk jak menu odsyła nas do zakładek, których

⁴⁵ Zob. [on-line:] <https://mhthemes.com/wp-themes/zenko-magazine-wp-theme/> – 21.06.2021.

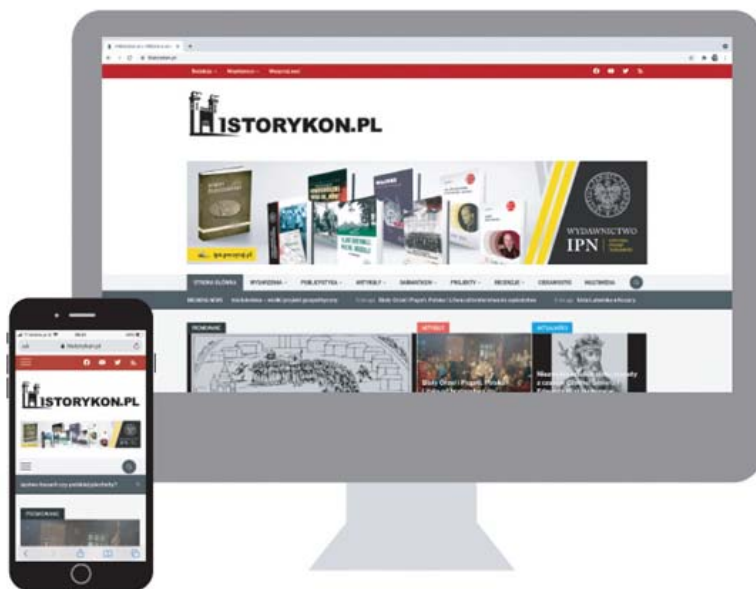
nie znajdziemy w wersji desktopowej. Użytkownik może czuć się zdezorientowany przy próbie odszukania konkretnego materiału.

Strona z artykułami ma wyeksponowane tytuł, tagi, autora oraz czas publikacji. Analogicznie do strony głównej lewa dominująca kolumna jest przeznaczona na tekst, a prawa na reklamy. Pod artykułem zlokalizowana jest tabela, którą częściowo wypełniają linki do artykułów na portalu, a częściowo reklamy. Przed stopką znajduje się jeszcze sekcja komentarzy.

Logo portalu składa się z sygnetu – zarysu trzech postaci oraz logotypu „HISTORIA.ORG.PL” napisanego fontem Trajan. W obecnym motywie dominuje kolorystyka amarantowa, wcześniej logo było czarno-szare. Portal nie posiada żadnych innych dedykowanych grafik. W tekstach zostały użyte fonty: szeryfowy Georgia oraz bezszeryfowy Arial. Szerokość wiersza w artykule w to ponad 100 znaków, w wersji desktopowej teksty są wyrównane do lewej, a w wersji mobilnej wyjustowane (co powoduje niewłaściwe odstępy międzywyrazowe i utrudnia czytanie). Wiszące spójniki są widoczne w obu wersjach. Na całym portalu użyto wiele stopni pisma, najmniejsze podpisy mają zaledwie 10 pikseli wysokości, a największe elementy (tytuły) 27.

Po stronie można się łatwo poruszać za pomocą samej klawiatury. Widoczny jest niebieski prostokąt, który wskazuje, na jakim elemencie strony znajduje się użytkownik. Google w swojej diagnozie wykazuje niewystarczający kontrast między elementami a ich tłem, ma to m.in. związek z małą wielkością liter. Stara już – jak na standardy internetowe – skórka nie daje wielu możliwości wprowadzania ulepszeń dostępności.

„Historykon.pl”

Rys. 6. Strona „Historykon” w wersji klasycznej oraz responsywnej.

Portal „Historykon” działa na podstawie Wordpressa i skórki WPZOOM⁴⁶. Obecna szata graficzna funkcjonuje od 2020. Użytkownik po otwarciu strony łatwo może zrozumieć jej charakter – poszczególne elementy: znak, menu, wyszukiwarka i siatka artykułów są dobrze wyeksponowane. Pierwsze spotkanie ze stroną nie jest jednak łatwe – widoczne są aż dwa bannery, które poruszają się bez możliwości ich zatrzymania. Cała strona składa się z kilku segmentów, m.in. banneru centralnego (częściowo w formie karuzeli a częściowo w formie kafli) oraz kalendarium (karuzela). Poniżej strona wyraźnie dzieli się na dwie części w proporcji 2:1 (dwie części, trzy kolumny), gdzie dwie kolumny prezentuje artykuły, a prawa jest przeznaczona na bannery reklamowe, zarówno komercyjne, jak i promocję własną (np. strony portalu na social mediach).

Kolumna lewa dzieli się najpierw na kolejne dwie kolumny artykułów (dwa główne artykuły z dużym zdjęciem, tytułem i skrótem treści oraz osiem pozostałych linków z grafiką i tytułem), w następnej sekcji ten podział jest już inny (w jednej kolumnie główny artykuł z dużą grafiką, a po jej prawej stronie trzy kolejne mniejsze artykuły). Układ ten powtarzany jest w kilku kolejnych sekcjach, aż do zakładki „Wszystkie wpisy”, gdzie siatka strony dzieli się na cztery kolumny. Można łatwo zauważyć, że część artykułów wyświetlana jest kilkakrotnie na tej samej stronie. Przycisk do kontynuowania czytania jest w języku angielskim – nie został przetłumaczony, a to nie jedyny taki błąd, ponieważ na stronie widać wiele innych angielskich słówek. Ostatnia sekcja przed stopką to multimedia, banner prezentujący artykuły zawierające odnośniki do filmów na różnych kanałach na platformie YouTube. Stopka to odnośniki do stron na platformach social media, linki do ostatnio zamieszczonych komentarzy oraz lista popularnych tagów.

Wersja responsywna serwisu jest prostsza, nie ma aż tak wielu sposobów aranżacji treści. Strona z artykułami to oczywiście w pierwszej kolejności widoczne menu, w kolejnej strefie dzieli się na większą kolumnę z artykułem i polecanymi treściami oraz mniejszą kolumnę z reklamami i treściami pobocznymi. W kolumnie z artykułem znajdują się główna grafika, tagi, tytuł, reklama (część jest przeznaczona na polecenie innych artykułów) oraz sama treść. Artykuły często są podzielone na kilka części i wymagają ponownego załadowania strony – jest to technika zwiększania liczby wyświetleń jednostek reklamowych, podnosząca dochód z wyświetlania reklam. Przyciski pozwalające na kontynuowanie czytania są umieszczone za bannerem polecającym inne artykuły i reklamą, co sprawia, że dla mniej uważnego użytkownika mogą być niewidoczne. Ma to prawdopodobnie również związek z ułożeniem reklam w taki sposób, by zarobić jak najwięcej na ich wyświetlaniu. Pod odnośnikami do kolejnych stron (ang. *pagination*) znajdują się tagi, notka biograficzna autora oraz miejsce na komentarze.

Podobnie do wcześniejszych portali, „Historykon” prócz znaku nie posiada żadnych własnych elementów. Całość wyglądu strony, kroje pisma (Libre Franklin do tytułów i nagłówek oraz Segoe UI do głównej treści), wielkości, kolory to elementy, które są domyślnie dostępne w zakupionej skórce. Portal nie przywiązuje większej

46 Zob. [on-line:] [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sk%C3%B3rka_\(informatyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sk%C3%B3rka_(informatyka)) – 21.06.2021; <https://www.wpzoom.com/themes/domino-magazine/> – 21.06.2021.

wagi do wyglądu materiałów graficznych, większość obrazów nie pasuje proporcjami do ram projektu, co powoduje, że na miniaturkach po prawej i lewej stronie widzimy czarne pasy. Wiele ilustracji ma na sobie tekst, a portal dodatkowo umieszcza na nich swój tytuł. W artykułach szerokość wiersza to ok. 100 znaków, stopień pisma i interlinia są dobrze dobrane, lecz pojawiają się również wiszące spójniki.

Badanie Google Lighthouse daje bardzo wysoką ocenę w swoim teście dostępności – 92 punkty – co wskazuje na dobrą jakość skórki, z której korzysta portal. Mimo tak wysokiej punktacji trudno określić wizytę na tej stronie jako przyjazną, ilość reklam i ich intensywność sprawiają, że trudno skupić się na oferowanych treściach.

* * *

Podsumowując, nie sposób oprzeć się wrażeniu, że polskie portale historyczne tylko do pewnego stopnia świadomie kształtują przyjazny dla użytkownika interfejs, a jest to przecież sprawa absolutnie kluczowa dla zdobycia i utrzymania popularności serwisu. Odpowiedni wygląd strony zachęca do spędzania nie niej czasu, uporządkowany układ świadczyć zaś może o rzetelności przedstawianych informacji. Poza tym w przypadku portali zawierających dużą ilość treści możliwość jej wygodnego i szybkiego przeglądania prowadzi użytkowników do klikania w kolejne materiały. Z kolei liczne reklamy oraz niedbały wygląd sprawiają, że strona wydaje się nieprofesjonalna i nie pozwala skoncentrować się na oferowanej treści. Problem ten dotyczy w szczególności portali, które utrzymują się z reklam – w tym przypadku wymagania ich dostawców (np. odnośnie do usytuowania materiałów reklamowych na stronie) w sposób negatywny oddziałują na całościowy odbiór treści. W efekcie nie sposób nie zauważyć korelacji pomiędzy profesjonalnością interfejsu a popularnością portalu (dotyczy to w szczególności „Ciekawostek Historycznych” oraz „Dziejów.pl”). Drugim elementem, tym razem o charakterze merytorycznym, który w wydatny sposób wpływa na popularność portalu, pozostaje jego koncepcja – najlepiej jeśli jest jasna, klarowna i przejrzysta. Oczywiście sukces frekwencyjny nie musi być najważniejszym celem funkcjonowania portalu, niemniej jednak jeśli bierze się go pod uwagę, powyższe względy w żaden sposób nie powinny zostać pominięte.

Chociaż portale historyczne reagują na zmiany technologiczne z pewnym opóźnieniem, to odgrywają one przede wszystkim istotną rolę społeczną i na trwale zapisały się w świadomość poważnej grupy historyków oraz pasjonatów historii. Kształtują nawyk regularnego obcowania z historią oraz budują społeczność zainteresowanych nią osób. Wreszcie, *last but not least*, są one faktycznym kanałem promowania historii oraz upowszechniania wielu ciekawych, w zdecydowanej większości popularnonaukowych tekstów. Są też, co już może być tematem osobnego opracowania, niezwykle ważnym i wydajnym kanałem promocji i dystrybucji wszelkiego rodzaju publikacji historycznych. Można powiedzieć, że portale te przyczyniły się do praktycznej realizacji popularnego skądinąd hasła „Historia ma przyszłość”...

Bibliografia

Źródła niedrukowane

Wypowiedź Mateusza Balcerkiewicza, redaktora naczelnego „Histmag.org”, udzielona na potrzeby niniejszego artykułu.

Wypowiedź Andrzeja Włuska, redaktora naczelnego „Historykon.pl”, udzielona na potrzeby niniejszego artykułu.

Monografie i opracowania

Historia – dziś. Teoretyczne problemy wiedzy o przeszłości, red. E. Domańska, R. Stobiecki, T. Wiślicz, Kraków 2014.

Historia w przestrzeni publicznej, red. J. Wojdon, Warszawa 2018.

Huizinga J., *Homo ludens. Zabawa jako źródło kultury*, Warszawa 2007.

Kultura czasu wolnego we współczesnym świecie, red. W. Tanaś, W. Welskop, Łódź 2016.

Marcinkowski P., Luboń M., Mrochen I., Szczygielska M., Marcinkowski A., *Metody oceny dostępności cyfrowej strony internetowej zgodnie z zasadami WCAG 2.1*, Częstochowa 2020.

Matysek A., Tomaszczyk J., *Angielsko-polski słownik IA, UX, UI & SEO*, Katowice 2021.

Media audiowizualne. Podręcznik akademicki, red. W. Godzic, Warszawa 2010.

Multimedia a źródła historyczne w nauczaniu i badaniach, red. M. Ausz, M. Szabaciuk, Lublin 2015.

Multimedia w edukacji historycznej i społecznej, red. J. Rulka, B. Tarnowska, Bydgoszcz 2002.

Norman D., *Dizajn na co dzień*, przeł. D. Malina, Kraków 2018.

Osiński Z., *Technologia informacyjna w edukacji humanistycznej*, Toruń 2005.

Popularyzacja nauk historycznych – teoria i praktyka. Zbiór studiów, red. D. Gołaszewska -Rusinowska, M. Mielewska, T. Sińczak, Toruń 2018.

Pudełko M., *Prawdziwa historia Internetu*, Piekary Śląskie 2017.

Tidwell J., Brewer Ch., Valencia A., *Projektowanie interfejsów. Sprawdzone wzorce projektowe*, przeł. M. Gutowski, Gliwice 2020.

Tsioudoulos D., *Comparison of Hamburger and Bottom Bar Menu on Mobile Devices for Three Level Navigation*, Stockholm 2016.

Artykuły naukowe i prasowe

Liddington J., *What Is Public History? Publics and Their Pasts, Meanings and Practices*, „Oral History” 2002, vol. 30, no. 1, s. 83–93.

Mazurek-Łopacińska K., *Postmodernistyczna kultura konsumpcyjna w kształtowaniu popytu i stylów życia współczesnego konsumenta*, „Konsumpcja i Rozwój” 2011, nr 1, s. 47–57.

Najlepsze WWW historii. Ranking serwisów historycznych, „Press” 2018, nr 11–12, s. 94–96.

Wojdon J. *Public history, czyli historia w przestrzeni publicznej*, „Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym” 2015, t. 34, nr 3, s. 25–41.

Serwisy internetowe

<https://arstechnica.com>

<https://ciekawostkihistoryczne.pl>

<http://credibility.stanford.edu>

<https://dzieje.pl>

<https://histmag.org>

<https://historia.org.pl>

<https://historiazebrana.pl>

<https://historykon.pl>

<https://lawsofux.com>

<https://mhthemes.com>

<https://pl.wikipedia.org>

<https://stat.gov.pl>

<https://twojahistoria.pl>

<https://web.archive.org>

<https://www.similarweb.com>

<https://www.wpzoom.com>

The Most Popular Historical Portals – an Attempt at Analysis in Terms of Content and User Experience**Abstract**

The article discusses the most important popular portals on history in the Polish language. The analysis assumes an interdisciplinary approach to the issue in hand, regarding both the content of the portals under analysis and the degree to which they have user friendly design. The article will focus on the following websites: „Ciekawostki Historyczne”, „Twoja Historia”, „Dzieje.pl”, „Histmag.org”, „Historia.org.pl”, and „Historykon.pl”. They have been selected according to their popularity measured by the number of visits per month. The first part of the article will explore the general idea behind a given portal, its content, the themes it discusses, as well as the degree of competence of its published texts. The other part of the article will mainly concentrate on the question of the design of the interface of each portal, which determines their functionality for the user. The analysis will then lead up to more general conclusions on the presence of historical narratives and themes in the internet as well as on the issue of technological sophistication of historical websites.

Key words: historical portals, applied history, user experience, UX, user interface, WCAG.